

Celoplošné testovanie na Covid-19 a právna neistota. Matovič sa dopúšťa trestného činu Šírenie poplašnej správy

- CZ24 News | 23. října 2020

SLOVENSKO: Rozhodnutím o celoplošnom testovaní vytvorila vláda Igora Matoviča (OLaNO) množstvo právnych otázok a neistôt.

Po polroku vládnutia Matovičovej koalície je zrejmé, že základné práva občanov sú obmedzované spôsobom, aký sme od vzniku SR nikdy nezažili. Samozrejme, zažívame pandémiu koronavírusu, ale aj v tejto situácii sa obmedzenia základných práv dajú robiť rôznym spôsobom a existujú legitímnejšie spôsoby uvedených obmedzení. Práve pri základných právach je legitimita nesmierne dôležitá a dokonca aj rôzne autoritatívne štáty kladú na legitimitu veľký dôraz. V prípade režimu, ktorý na Slovensku vládne, to však neplatí. Naopak, v tomto roku legitimita štátnej moci upadá, zatiaľ čo jej represívnosť narastá. Všetky **tieto nedostatky zvlášť vystúpili do popredia pri nedávnom vyhlásení celoplošného testovania občanov.**

Netransparentná tvorba rozhodnutí

Vo svojom televíznom vystúpení s názvom „**Priznanie**“ zo 17. októbra vyhlásil premier I. Matovič, že o celoplošnom testovaní vie asi tridsať osôb už celé tri týždne. Nie je úplne jasné, kto okrem členov vlády tvoril danú skupinu, ale je zrejmé, že o tom nevedeli ani prezidentka SR, ani viacerí členovia Ústredného krízového štábu (napr. M. Kollár). **Celoplošné testovanie je pritom tak zásadná téma týkajúca sa celej spoločnosti, že jej mala predchádzať verejná diskusia. Bolo treba obrátiť sa prinajmenšom na odbornú verejnosť.** Už tri týždne tak mohli pripravovať pripomienky stavovské organizácie v zdravotníctve, právnické komory, etické komisie, univerzity, cirkvi, atď., zatiaľ čo samospráva mohla hľadať priestory na akciu. Takáto verejná diskusia by žiadnemu

verejnému záujmu neublížila, naopak, odhalila by mnoho problémov spojených s celoplošným testovaním. Vládni predstavitelia však miesto toho zvolili kabinetné rozhodovanie. Samozrejme, tento typ rozhodovania I. Matoviča, J. Naďa a spol. nie je novinkou, podobne postupovali aj minulé vlády. Stačí si spomenúť na utajené rokovania o obchodných dohodách, či o vojenskej prítomnosti USA na našom území. Tentokrát však ide o opatrenie, ktoré nie je odskúšané v iných krajinách, ide o bezprecedentný krok a práve preto bola potrebná celospoločenská diskusia.

Pri svojom rozhodovaní sa vláda SR zrejme obávala, že pri zámere celoplošne testovať by sa objavili aj kritické výhrady. Lenže kritické výhrady k diskusii patria a otvorená diskusia slúži aj na to, aby sa hľadal kompromis a spoločné riešenie s čo najširšou podporou. Keby sa totiž odborné komory, univerzity alebo cirkvi do rozhodovania zapojili, určite by cítili aj morálnu povinnosť podporiť úspech spoločného rozhodnutia. **I. Matovič však v skutočnosti postavil všetkých pred „hotovú nehotovú“ vec. Oznámil, že celoplošné testovanie bude, určil aj „šibeničný“ termín (o dva týždne), pričom podrobnosti sa mali doplňovať za pochodu.** Vláda žiadala odbornú verejnosť o podporu až ex post, ale dlho jej nevedela odpovedať ani na základné otázky. **Z doterajších vystúpení I. Matoviča, J. Naďa a ďalších ministrov vyplýva, že celý bombastický projekt nie je logisticky vôbec pripravený, preto mnohí odborníci pochybujú o úspechu. Dokonca hrozí riziko, že po totálnom neúspechu bude vláda hľadať vinníkov medzi nevinnými.**

Nesuverénne Slovensko?

Veľký problém predstavuje chápanie suverenity SR Matovičovou vládou. Je jasné, že suverenita malého štátu je otázna ako taká, v minulosti sa však vláda snažila aspoň vytvárať dojem určitej štátnej suverenity SR. I. Matovič a spol. suverenitu SR spochybnil. To, že obišli prezidentku SR pri rozhodovaní o armáde, nie je nič nové, veď podľa určitých informácií už deň po víťazných voľbách išiel I. Matovič [tajne rokovať](#) s cudzími mocnosťami a to ešte predtým než navštívil Z. Čaputovú.

Celkom trápne v tejto súvislosti vyznela aj **konferencia GLOBSEC**. V čase jej konania už niektorí účastníci (napr. J. Naď a I. Korčok) dva týždne vedeli, že sa chystá celoplošné testovanie. A hoci pandémie bola hlavnou témou konferencie, o ktorej pateticky hovorila aj Z. Čaputová, ani ona sa tam nedozvedela, čo sa na Slovensku pripravuje.

Rozhorčenie budí aj fakt, že I. Matovič svoj plán prediskutoval s A. Merkelovou a ďalšími lídrami EÚ oveľa skôr, než informoval relevantné subjekty v SR. Takýto postup budí dojem, že sme nesvojprávny štát, o ktorom rozhodujú iní, nie slovenské inštitúcie. Bez významu nie je ani to, že o celoplošnom testovaní uvažovali viaceré vlády v Európe už dlhšie, zostávali však opatrné kvôli mnohým nepredvídateľným okolnostiam. Nuž a tí, ktorí celoplošné testovanie zrealizovali, ho uskutočnili postupne, nie v jeden deň, [napr. Luxembursko](#). Aj v Nemecku sa počas leta viedla verejná diskusia na tému celoplošného testovania. Bavorsko plán podporovalo, ale centrálna vláda bola skeptická a [odborná verejnosť názorovo rozdelená](#). Je to síce len špekulácia, ale v tejto situácii by sa Nemcom hodilo poznať, aké riziká simultánne testovanie na celom území určitého štátu prináša. Práve príklad Slovenska bude pre nich veľmi poučný. **Tu sa vnucuje dojem, akoby sme boli pokusný králik.** Takže hoci neviem, o čom sa I. Matovič s lídrami iných štátov EÚ rozprával, mal od nich pre simultánne celoplošné testovanie požadovať personálnu a materiálnu podporu.

Právna neistota

Rozhodnutím o celoplošnom testovaní vytvorila vláda množstvo právnych otázok a neistôt. Prvou otázkou, ktorú sme si všetci kládli, bolo to, **či je testovanie povinné alebo nie**. To vyriešila vláda obojako: testovanie je oficiálne nepovinné, ale kto sa otestovať nenechá, ten bude sankcionovaný. **Najprv sa I. Matovič vyhrážal sankciou v podobe obmedzenia zdravotnej starostlivosti,**

neskôr karanténym obmedzením slobody na desať dní. Veľmi zaujímavou otázkou by boli aj prípadné sankcie pre tých, ktorí by sa na testovaní nezúčastnili a následne nedodrжали 10-dňovú karanténu. Ako sa má ich konanie posudzovať? O aký delikt by išlo? Lenže jedno ani druhé opatrenie nemá oporu v ústave a „dobrovoľnosť“ vynucovaná sankciami je skutočný „newspeak“. Premiér tak vlastne šíril nielen dezinformácie, ale aj nepravdivé poplašné správy, ktorými vyvolal vážne znepokojenie časti obyvateľstva - to je trestný čin Šírenie poplačnej správy (§§ 361-362 TZ).

To, čoho sa všetci najviac obávajú v súvislosti s celoplošným testovaním, je riziko zhromažďovania veľkých skupín obyvateľov pred odberovými centrami a s tým spojená hrozba šírenia vírusu. Pred odberovými miestnosťami môže prísť k veľkej koncentrácii obyvateľov aj z dôvodu nepredvídateľných okolností. Z praktického fungovania nemocníc poznáme situácie, že aj pri jednoduchých výkonoch prichádza k časovým sklzom kvôli neočakávaným príčinám. Stačí napr., že vystresovaný človek pri odbere vzorky skolabuje. Ak bude takýchto komplikácií niekoľko, časový harmonogram sa rozpadne a začnú sa tvoriť rady, v ktorých sa jednotlivci môžu navzájom infikovať.

Pri organizačnej neschopnosti, ktorá sa prejavila už počas Veľkej noci, celoplošné testovanie môže skončiť fiaskom. Ak k takej situácii príde, vzniká otázka, či vláda odškodní občanov za ujmu, ktorú im spôsobila tým, že sa v dave nakazili alebo bude nároky poškodených odbíjať cez novelu zákona 355/07 Z.z., ktorá skončila na ústavnom súde. **Ak však začne štát odškodňovať takéto obete režimu, bude niekto za logistické fiasko zodpovedať? Komu I. Matovič a J. Naď zhmotnia škodu? Ešte zaujímavejšie to ale bude, ak spackané testovanie povedie k šíreniu nových prípadov nákazy - v takom prípade by totiž mohlo ísť aj o trestný čin Šírenie nebezpečnej nakažlivej ľudskej choroby (§§ 163-164 TZ). Začne v takom prípade prokuratúra konanie proti Matovičovi a Naďovi? Alebo hodia celú zodpovednosť na Mikasa? Alebo len na tých, ktorí odoberali vzorky na mieste, kde k šíreniu nákazy prišlo?**

Problém s kompenzáciami pre občanov za škodu spôsobenú štátom by si mohli občania nárokovať aj v prípade chybných výsledkov testovania. Pri antigénových testoch nie je jednoznačná spoľahlivosť výsledku a problémom by bolo, keby sa objavilo viacero prípadov falošne pozitívne testovaných osôb. Ak by následne išli občania a ich rodiny do karantény, mohla by im vzniknúť významná škoda, napr. v podobe ušlej mzdy. Táto situácia je totiž zásadne odlišná od situácie, keď sa niekto testuje z vlastného rozhodnutia a s vedomosťou, že testy môžu byť nepresné.

Celkom zaujímavá situácia nastane v prípade, ak neskúsený študent, ktorý ešte nemá zdravotnú kvalifikáciu, poškodí pri odbere vzorky zdravie testovanej osoby. Samozrejme, že pri veľkej väčšine prípadov k ničomu takému nepríde, ale pri miliónoch testovaných sa môže objaviť určité menšie množstvo ľudí (napr. s malformáciami dýchacích ciest), ktorým odber zdravie poškodiť môže. V ich prípade nepôjde len o otázku peňažnej kompenzácie za nemajetkovú ujmu, ale aj o trestné právo. Paragraf 162 TZ totiž pozná relevantný **trestný čin „Poškodzovanie zdravia“**. Tu nie je úplne jasné, či by sa tento TČ vzťahoval na študenta - pomocníka (bez zdravotnej kvalifikácie) pri testovaní a vláda by si preto mala urýchlene nechať spraviť právnu analýzu.

Aký bude výsledok?

Uvedené príklady protiprávných zásahov do práv občanov sú len stručným výsekom mnohých ďalších problémov, ktoré s Matovičovými aktivitami súvisia. Pri celej téme je zaujímavá aj **otázka, k akým následkom celé testovanie povedie. Vláda oznámila, že, že všetci pozitívne testovaní budú musieť ísť do 10-dňovej karantény, hoci následne to po kritike ústavných právnikov spochybnila.** Urobí však vláda aj ďalšie opatrenia, napr. v oblasti cezhraničného pohybu osôb, aby sa predišlo opätovnému nárastu počtu nakazených? Jedným z možných výsledkov môže byť pri nízkej účasti, že vláda do karantény pošle statisíce až milióny ľudí, ktorí sa nezúčastnia na testovaní. Ak ich

však pošle do karantény, pôjde o určitý „lockdown – nelockdown“. Títo ľudia budú totiž zaručene chýbať v ekonomike. Uvedená situácia trochu pripomína stav, keď je testovanie dobrovoľné, ale kvôli sankciám nedobrovoľné.

Celkom zaujímavá bude aj reakcia zahraničia v prípade, ak nám kvôli vyššej miere testovania zo dňa na deň rapídne narastú počty nakazených. Vzhľadom na vysoké číslo testovaných sa môžeme za pár dní dostať na vedúcu pozíciu v počte nakazených v Európe. Potom vznikne otázka, ako na vývoj u nás zareagujú ostatné štáty EÚ. Je pravdepodobné, že v takom prípade sprísnia karanténne opatrenia voči SR. Na to by mala byť vláda pripravená, pretože čosi podobné zažili niektoré štáty EÚ ešte na jar. Ako bolo spomínané, Luxembursko na jar celoplošne testovalo a preto sa počet nakazených v štatistikách prudko zvýšil. Krajina sa dostala na vedúce miesto v počte nakazených v Európe a susedia Luxemburska následne [zavedli veľmi reštriktívne opatrenia](#).

Na celej záležitosti je najabsurdnejšie, že obmedzenosť vlády SR. I. Matovič a spol. nedokáže s občanmi rozumne komunikovať. Zastráša ich tvrdením, že majú iba dve možnosti - nepripravené celoplošné testovanie alebo lockdown. Väčšina krajín EÚ s podobnými číslami svojich občanov nedeinformuje a snaží sa viesť vecnú verejnú diskusiu. Je jasné, že v súčasnej situácii je každé rozhodnutie riskantné, avšak dá sa povedať, že nepripravené a spackané celoplošné testovanie, ktoré by občania buď odignorovali alebo sa pri ňom iba nakazili, je tou najhoršou alternatívou. Miesto takýchto gest treba, aby vláda začala počúvať hlas rozumu a ak je aj pevne rozhodnutá celoplošne testovať, aby nestanovovala šibeničné termíny a nepostupovala metódou pokus – omyl.

Autor: doc. JUDr. Branislav Fábry

Zdroj: brankof.blog.pravda.sk